

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้ทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย
เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว*
AN ANALYSIS OF INFORMATION ON DRUG OFFENDERS IN THAILAND
TO DETERMINE GUIDELINES FOR REMEDIAL ACTION
AND PREPARATION BEFORE RELEASE

ธานี วรภัทร์*

Thanee Vorapatr

มหาวิทยาลัยรังสิต

Rangsit University, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanee_vor@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวโดยวิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ 1) ทราบสถานการณ์ผู้ทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำไทย นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดด้าน จิตใจ ปัญญา ร่างกาย พฤติกรรม 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงก่อนพ้นโทษและสนับสนุนการกลับมามีชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องโทษจำคุกเกี่ยวกับยาเสพติดมีจำนวนมากถึงร้อยละ 80 ในข้อหาเสพยาเสพติด ครอบครอง ซื้อมาเพื่อเสพ มีจำนวนมากที่สุด ฐานผลิตยาเสพติด นำเข้าในราชอาณาจักร ร้อยละ 3.44 ยาเสพติดที่พบการกระทำความผิดมากที่สุดคือ ประเภทยาเสพติด การกำหนดแนวทางและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้แต่ละคนสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำความผิดอีกครั้ง ทั้งนี้ต้องทำให้เกิด 1) ความรู้ใหม่และความคิดใหม่ที่ดีกว่า ได้แก่ การสร้างสติ ความรู้ การพัฒนาความคิด การเห็นคุณค่าในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีกำลังใจ 2) ภูมิธรรมในการคิดและการตัดสินใจ 3) การศึกษาพื้นฐานและการศึกษาสูงกว่าขั้นพื้นฐาน 4) ความมีอาชีพที่เป็นไปได้จริงเมื่อพ้นโทษ และทุนในการประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ ด้วยการทำให้ “แผนบังคับโทษเป็นรายบุคคล” ที่มีประสิทธิภาพมีการทำหลักสูตรเป็นการเฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว

คำสำคัญ: ยาเสพติด, กำหนดแนวทางการแก้ไข, การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องโทษ

Abstract

The purpose of this research article is to study information about drug offenders in Thailand in order to determine guidelines for correction and preparation before release . The study was conducted by a qualitative research method with the objectives of the study : 1) to

* Received March 29, 2023; Revised April 29, 2023; Accepted May 14, 2023

know the situation of drug offenders in Thai prisons; leading to an analysis of preparation methods before releasing offenders in terms of mental, intellectual, physical, and behavioral 2) Analyze the data as a basis for defining activities and planning to correct behavior before release and support rehabilitation after release. Research results showed that As many as 80 percent of those convicted of drug-related imprisonment were charged with drug use, possession, and trading in the highest number. drug production base Imported into the Kingdom 3.44% The drug that was found to be the most offender was Types of methamphetamine. Defining guidelines and preparing before release taking into account the appropriateness of individual rehabilitation in various activities so that each person can live in the future without committing another offense. 1) Knowledge New and new better ideas, namely the creation of consciousness, knowledge, development of ideas. self esteem self-confidence and encouragement 2) morality in thinking and decision-making 3) Basic Education and Higher Basic Education 4) Possible occupation after release from prison and capital for self-employment by making an effective “individual punishment plan” Therefore, a specific course must be made as a guideline for correction and preparation before release.

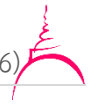
Keywords: Drug, determine corrective action, preparation before release

บทนำ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในการเสพ ครอบครอง ใช้ จำหน่าย สมคบ ขนส่ง นำเข้าในราชอาณาจักร ผลิต เป็นความผิดกฎหมายที่กฎหมายห้าม เป็นความผิดตามกฎหมายไทย ความผิดดังกล่าวถือเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาและเป็นคดีที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาถึงในชั้นศาลอาญา ซึ่งในท้ายที่สุดส่วนใหญ่ก็ต้องคำพิพากษาให้ถูกลงโทษปรับและจำคุก (ประมวลกฎหมายยาเสพติด, 2564) เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดแล้ว งานราชทัณฑ์มีความจำเป็นในที่จะต้องการวิเคราะห์ข้อมูลบุคคล “ผู้ต้องโทษในคดีอาญา” เกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อจัดทำ “แผนบังคับโทษจำคุก” ที่มีการดำเนินการและมีผลบังคับใช้ได้จริงอย่างได้ผลสำเร็จ (อภิชาติ ดำรงสันติสุข, 2556) อันยังให้เกิดการบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงและมีการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องโทษกลับสู่สังคมก่อน อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดำรงชีวิตใหม่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งย่อมสามารถส่งผลต่อการลดภาวะของการกระทำความผิดซ้ำในครั้งต่อ ๆ ไปได้ หรือสามารถทำให้บุคคลนั้นไม่กระทำความผิดอีก (กอบกุล จันทวโร และคณะ, 2558) จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ และกระบวนการคิดวิเคราะห์ในการบังคับโทษจำคุก เป็นเข็มทิศในการเปลี่ยนแปลงชีวิตของเขาเหล่านั้น ตามหลักวิชาการกล่าวว่า “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหนึ่งเดียวกัน” หมายความว่า ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ เป็นหน่วยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและต้องทำงานร่วมกัน (คณิต ณ นคร, 2561) ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงเรื่องข้อมูลบุคคลเพื่อการแก้ไขผู้กระทำความผิดและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย พบข้อมูลว่าในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ ที่นำมาศึกษาเทียบเคียงพบว่า ข้อมูลคดีและข้อมูลบุคคลต่าง ๆ ต้องมีการนำเสนอให้กับงานบังคับโทษจำคุกเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ทางเรือนจำ เนื่องจากเป็นข้อมูลบุคคลที่เที่ยงตรงมาก เพราะผ่านกระบวนการสืบเสาะคัดกรอง รวบรวม มาถึง 3 หน่วยงาน แต่ในประเทศไทยที่ปฏิบัติกันมาข้อมูลการกระทำความผิดและข้อมูลบุคคล ในส่วนหน้าของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่เคยมีการจัดส่งให้ถึงงานราชทัณฑ์ เมื่อคดีถึงที่สุดงานราชทัณฑ์จะได้รับ หมายจำคุก และอาจมีคำพิพากษา พร้อมตัวผู้ต้องโทษจำคุกเท่านั้น การเข้าใจเข้าใจถึงและการพัฒนาผู้กระทำความผิดเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจึงทำได้ยากมาโดย

ตลอด จากการศึกษาข้อมูลเปรียบเทียบในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ พบว่านอกเหนือจากการบูรณาการข้อมูลบุคคลของกระบวนการยุติธรรมต้นทางของประเทศแล้ว ภาครัฐอื่น ๆ และภาคธุรกิจเอกชน ภาคสังคม ครอบครัวยังจะเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างมากในการทำ “แผนบังคับโทษ” ตลอดทั้งในขั้นตอนของการทำกิจกรรมการเรียนรู้ การให้ความคิด ทักษะคิด ฝึกอาชีพ ความเป็นมิตร งานทางศาสนา และผู้ประกอบการในประเทศญี่ปุ่น มีอาสาสมัครเพื่อคนคุก นับว่าเป็นนวัตกรรมที่น่าสนใจมากในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง (กอบกุล จันทวโร และคณะ, 2559) หลักสำคัญที่พบคือ มีแนวคิดที่ว่า “ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางของการบังคับโทษ” การแก้ไขและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยต้องเริ่มจากข้อมูลของผู้ต้องขัง มีข้อเสนอจัดโปรแกรมต่าง ๆ ให้เองโดยขาดการเชื่อมโยงกับความต้องการของผู้กระทำความผิด แทบทุกกระบวนการจะมีการวิเคราะห์สังเคราะห์โดยผู้ต้องโทษมีส่วนร่วมด้วยเสมอ ตามหลัก “ความสมัครใจในการบังคับโทษ” ส่งผลให้เรือนจำเกิดการเรียนรู้ และเข้าไปเปลี่ยนจิตใจ กายและวิญญาณ (ความคิดภายใน) ทำให้เกิดสุขภาวะใหม่ของผู้ต้องโทษได้โดยเฉพาะใน 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 จิตใจ ปัญญา การพัฒนาสติ จิตวิญญาณต่าง ๆ การเรียนรู้ในด้านการศึกษา วิชาชีพ การประกอบอาชีพ ด้านที่ 2 ร่างกาย ได้แก่ สุขภาพพลานามัย สุขอนามัยส่วนบุคคล โรคภัยต่าง ๆ ฯลฯ ด้านที่ 3 พฤติกรรมระเบียบวินัย การเคารพกฎหมาย ความประพฤติที่ดี สำนึกความเป็นพลเมือง ฯลฯ ซึ่งจะเกิดประโยชน์มากในการพัฒนาผู้ต้องขัง ที่จะไม่กระทำความผิดซ้ำอีกและความปลอดภัยของสังคม อันเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศได้อย่างยั่งยืนแท้จริง

สภาพปัจจุบันผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดอาญาทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นผู้เสพ ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า ขนส่ง สมคบ หรือผลิตก็ตาม ทำให้จำนวนผู้ต้องโทษจำคุกความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีจำนวนมากถึงประมาณร้อยละ 80 ของผู้ต้องโทษทั้งหมด ก่อให้เกิดสภาพผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Over Crowding) ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการแก้ไขฟื้นฟูและปรับพฤติกรรมและเกิดผลกระทบความผิดซ้ำ จะเห็นได้ว่าระยะเวลาในการจำคุกมีความสำคัญในการพัฒนาผู้กระทำความผิดมาก จึงจำเป็นต้องทำเข้มทิศหรือแผนบังคับโทษรายบุคคลในช่วงเวลาดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการบังคับโทษกำหนดชะตากรรมในอนาคตของผู้ต้องโทษก็ว่าได้ โดยเริ่มต้นที่ข้อมูลบุคคลของผู้ต้องโทษที่ครบถ้วน ผู้ต้องโทษมีส่วนร่วมหลักในการกำหนดแผนบังคับโทษ วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลบุคคลร่วมกัน บูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อเปลี่ยนแปลงและสร้างสรรค์ชีวิตใหม่ จากหลักการและทฤษฎีพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมก่อนพ้นโทษและสนับสนุนการกลับมาใช้ชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษคือ การให้ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางของการแก้ไขฟื้นฟู (Prisoner Rehabilitation Center) หรือ ผู้ต้องขังเป็นประธานของการบังคับโทษจำคุก (Günther Kaiser, 2003) ที่เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูให้เหมาะสมไปตามลักษณะของผู้ต้องโทษเป็นราย ๆ ไป “แผนบังคับโทษรายบุคคล” จำเป็นต้องกระทำ เพื่อกำหนดเป้าหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์เป็นรายบุคคลได้จริง ดังที่ปรากฏในกฎหมายของ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Klaus Laubenthal, 2008) สหราชอาณาจักร (Stephen Livingstone & Tim Owen, 1999) ญี่ปุ่น (Günther Kaiser, 1984) เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมก่อนพ้นโทษและสนับสนุนการกลับมาใช้ชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษได้ตรงความต้องการภายหลังพ้นโทษได้อย่างมาก ภายใต้ความสมัครใจและความยินยอมในการปฏิบัติตามแผนบังคับโทษของผู้ต้องโทษด้วย (Bernd-Dieter Meier, 2009) ทั้งนี้ จากการพิจารณาแบบเก็บข้อมูลของเรือนจำในประเทศไทยพบว่าตามหัวข้อแต่ละข้อมีข้อมูลผู้ต้องขังสำคัญ หากแต่เป็นข้อมูลจากการสอบถามผู้ต้องขังเมื่อแรกจับตัวและอาจเพิ่มเติมต่อ ๆ ไปตามระยะเวลาที่ได้ข้อมูลเพิ่มขึ้นอีกในต่อ ๆ มา ซึ่งเป็นการตอบคำถามจากผู้ต้องโทษ ข้อมูลดังกล่าวจะจริงเท็จประการใดไม่มีการยืนยันความถูกต้องได้ กระบวนการยุติธรรมไทยในต้นทางไม่มีการทำประวัติผู้ต้องหา จำเลย ในการดำเนินคดีเหมือนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Claus Roxin, 2014) หรือญี่ปุ่น (UNAFEI, 2014) จึงไม่มีแฟ้มประวัติข้อมูลบุคคลที่

ชัดเจนและรับรองความถูกต้องตั้งแต่เริ่มคดีมาส่งต่อให้กับงานราชทัณฑ์ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ผู้ต้องโทษ จึงเป็นอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้ต้องขังเพื่อจำแนกลักษณะผู้ต้องโทษ และการจัดการบริหารข้อมูลเชิงลึกรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงก่อนพ้นโทษ และสนับสนุนการกลับมาใช้ชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษ ภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 จึงเป็นอุปสรรคในทางปฏิบัติ การฐานข้อมูลบุคคลที่ดีจะเป็นจุดแข็งที่สำคัญคือการมีแผนบังคับโทษที่ตรงและเจาะลึกเฉพาะกับผู้ต้องขังรายบุคคล แต่จุดอ่อนของประเทศไทยคือ นอกจากเราไม่มีฐานข้อมูลบุคคลที่เป็นฐานวิเคราะห์แล้วสถานการณ์เรือนจำในประเทศไทยเรามีสถานะผู้ต้องขังล้นเรือนจำอีกด้วย จึงทำไม่ได้และการขาดข้อมูลสนับสนุนจากต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและภาคส่วนอื่น ๆ โอกาสที่จะเป็นไปได้คือการบูรณาการข้อมูลหรือส่งผ่านข้อมูลบุคคลร่วมกันให้ได้ องค์การในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้องให้ความร่วมมือกันมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาผู้ทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำไทย นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดด้าน จิตใจ ปัญญา ร่างกาย พฤติกรรม ตามกรอบของกฎหมายราชทัณฑ์
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมเสี่ยงก่อนพ้นโทษและสนับสนุนการกลับมาใช้ชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษ ภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากตำรา งานวิจัย บทความ เอกสาร เกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจาก สถิติเกี่ยวกับการจำคุก เฉพาะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย โดยได้รับความร่วมมือจากเรือนจำต่าง ๆ และตำรา บทความ เอกสารต่าง ๆ ในต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่น ระยะเวลาทำการวิจัย 6 เดือน

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาผู้ทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำไทย นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดด้าน จิตใจ ปัญญา ร่างกาย พฤติกรรม ตามกรอบของกฎหมายราชทัณฑ์ พบว่าประชากรรวมในเรือนจำทั่วประเทศพบว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด มีฐานะยากจน การศึกษาน้อย ไม่มีอาชีพและความรู้ในการประกอบอาชีพ ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ใช้ประกอบเป็นแนวทางเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดด้าน จิตใจ ปัญญา ร่างกาย พฤติกรรม ตามกรอบของกฎหมายราชทัณฑ์ ได้แก่

1. ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เรื่องราวต่าง ๆ ในลักษณะของการกระทำความผิด ซึ่งมีฐานความผิดและองค์ประกอบความผิดฐานต่าง ๆ เช่น เสพ ค้า สมคบ นำเข้าในราชอาณาจักร ขนส่ง ผลิต เป็นต้น ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131

2. ข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด ในเรื่องทั่วไป ได้แก่ประวัติความเป็นมา ความประพฤติ เป็นอาชญากร การศึกษา อาชีพ ศาสนา ครอบครัว เป็นต้น และข้อมูลในเชิงลึก ความคิด จิตวิญญาณ ความปรารถนา ความรู้สึก อารมณ์ เป็นต้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 138

หลังจากปรับแก้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิดข้อมูลทั้ง 2 ลักษณะจะปรากฏจาก 3 ฐานข้อมูลคือ 1) ในสำนวนคดี 2) ข้อมูลจากแบบการบันทึกประวัติผู้ต้องขัง และ 3) ข้อมูลจากการสืบเสาะเจาะลึกในขณะเข้าสู่การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง

จากข้อมูลทั้ง 3 ฐานจะเป็นปัจจัยในการกำหนดทิศทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดด้าน จิตใจ ปัญญา ร่างกาย พฤติกรรม ตามกรอบของกฎหมายราชทัณฑ์ ที่เรียกว่า “แผนบังคับโทษ” (Execution Plan) ซึ่งจะเฉพาะเจาะจงผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล เช่นเดียวกับที่มีการบังคับใช้ในกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร และ ญี่ปุ่น เป็นต้น เช่น การกำหนดให้มีการฝึกสติ (Mindfulness) เรียนภาคบังคับหรือระดับมหาวิทยาลัย อบรม ฝึกอาชีพ ทำงาน และกิจกรรมอื่น ๆ กิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยต้องเข้าใจ เข้าถึงผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคล จึงจะสามารถพัฒนาผู้ต้องโทษทางด้านจิตใจ ปัญญา ร่างกาย และพฤติกรรมได้

2. ข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมเสียก่อนพ้นโทษและสนับสนุนการกลับมามีชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษตามกำหนดระยะเวลาในคำพิพากษา ภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ต้องประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) ในสำนวนคดี 2) ข้อมูลจากการบันทึกของเรือนจำ และ 3) ข้อมูลจากการสืบเสาะเจาะลึกในขณะเข้าสู่การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ทั้ง 3 ส่วนเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์สังเคราะห์ในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมเสียก่อนพ้นโทษและสนับสนุนการกลับมามีชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษ พร้อมกับความร่วมมือของผู้ต้องโทษที่มุ่งที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้ต้องโทษในเรื่อง ความรู้ใหม่และความคิดใหม่ที่ดีกว่า ได้แก่ การสร้างสติ ความรู้ การพัฒนาความคิด การเห็นคุณค่าในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีกำลังใจ ภูมิธรรมในการคิดและการตัดสินใจ การศึกษาพื้นฐานและการศึกษาสูงกว่าขั้นพื้นฐาน การมีอาชีพที่เป็นไปได้จริงเมื่อพ้นโทษ และทุนในการประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ ในหลากหลายกิจกรรมที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

อภิปรายผล

1. เพื่อทราบสถานการณ์ผู้ทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเรือนจำไทย นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ทำผิดด้าน จิตใจ ปัญญา ร่างกาย พฤติกรรม ตามกรอบของกฎหมายราชทัณฑ์ จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลผู้ต้องขังของประเทศไทยพบว่า เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขฟื้นฟูและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องโทษเกี่ยวกับยาเสพติดได้ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะการกระทำความผิด ความผิดที่คนไทยต้องติดคุกมากที่สุดคือ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและสารระเหย ร้อยละ 77.95

กลุ่มที่มีลักษณะเสพ ครอบครอง เสพและครอบครอง คิดเป็นร้อยละ 15.72

กลุ่มลักษณะความผิดฐานจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย ร้อยละ 80.84 เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลจากกฎหมายยาเสพติดของไทยที่มีมาตรการล่อซื้อ และข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้จำหน่ายจากจำนวนยา

กลุ่มลักษณะความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก ฯลฯ ร้อยละ 3.44

จากข้อมูลข้างต้นกลุ่มแรกไม่ควรต้องรับโทษจำคุก แต่ควรใช้ระบบบำบัดรักษาและให้ความช่วยเหลือทางสังคม กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดและทัศนคติเพื่อการดำรงชีวิตให้เป็น “พลเมือง” ที่ดีต่อไปในระหว่างต้องโทษ สำหรับกลุ่มที่สามเป็นกลุ่มที่ต้องใช้มาตรการบังคับโทษพิเศษ เพื่อการแก้ไขในฐานะเป็น “อาชญากร”

1.2 ประเภทยาเสพติด ในเรือนจำสารเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีนมากที่สุด รองลงมาคือไอซ์ที่เหลือเป็นเฮโรอีน กัญชา ฝิ่น สารระเหย มอร์ฟิน โคเคน/โคเคอีน

สารเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน เป็นสารเสพติดประเภทวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นโอกาสของการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังของประเทศไทย เนื่องด้วยเมทแอมเฟตามีน เป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทที่เสพติดก็จริง แต่สามารถบำบัดรักษาทางการแพทย์ได้ และไม่ยากนักต่อการพยายามเลิกใช้ยา

จากข้อมูลการเสพสารเสพติดจึงควรกำหนดนโยบายและทางปฏิบัติในการบำบัดรักษาตามหลักวิชาการ การแพทย์และสาธารณสุข จะช่วยให้ผู้ต้องโทษมีสุขภาพทางกาย และจิตใจ กลับคืนสู่สภาพจากยาเสพติด ได้ หลังจากนั้นจึงรักษาจากหลักการทางจิตวิทยาและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ เช่น หลักธรรมทางศาสนา การสร้างความคิดเชิงบวก การศึกษา อบรมต่าง ๆ ฯลฯ ก่อนที่จะไปสู่ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย มิฉะนั้น เมื่อเขาเหล่านั้นพ้นโทษไปแล้ว กลับไปสู่สิ่งแวดล้อมเดิมที่เคยอยู่ก่อนติดคุก ก็ จะกลับไปเสพติดอีกครั้ง เพราะเป็นการเสพติดพฤติกรรมที่เคยทำมาเดิม ๆ ดังนั้น ในการรักษาจึงต้องรักษา 2 ส่วน คือ รักษาการเสพติดตัวสารเสพติด และ รักษาการเสพติดพฤติกรรมการเสพติดด้วย

1.3 ข้อมูลการศึกษาของผู้ต้องโทษ พบว่าผู้ต้องโทษจำนวนหนึ่งประมาณร้อยละ 30 ได้ผ่าน เกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐมาแล้ว คนที่สำเร็จปริญญาตรียังมีจำนวนน้อยมาก ทิศทางในเรื่องนี้จึงต้อง พยายามผลักดันให้มีการเรียนทั้งในสายสามัญและอาชีวศึกษาให้กับผู้ต้องขังมากขึ้น โดยต้องประสานความร่วมมือกับ สถานศึกษาในพื้นที่ที่เรือนจำตั้งอยู่ เพื่อความพร้อมในการให้ความรู้และการประเมินผลการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน ประเด็นการศึกษามีประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวมาก ซึ่งสามารถกำหนดในแผนบังคับโทษได้ โดยพิจารณากับระยะเวลาในการที่ต้องโทษกับหลักสูตรการศึกษาที่จะเรียน พบว่าถ้าผู้ต้องขังมีความรู้พื้นฐานดี หรือมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ในการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ การพัฒนาพฤติกรรมดี ความคิด สุข ภาวะ ผู้ต้องขังจะเข้าใจง่ายและดำเนินการได้ผลรวดเร็ว ดังคำที่ว่า “การศึกษาพัฒนามนุษย์” ซึ่งในการแก้ไขและ การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ตามกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ของไทย บัญญัติให้ความสำคัญกับการศึกษาทั้งในระบบการศึกษา และการศึกษาเพิ่มเติมใน ด้านต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสในการเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดของผู้ต้องโทษ

1.4 ผู้ต้องขังจำแนกตามเชื้อชาติและสัญชาติ พบว่าผู้ต้องขังประมาณร้อยละ 90 เป็นคนไทย เป็น ข้อมูลที่ทำให้ง่ายต่อการพิจารณาแบบการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม สังคม ของผู้ต้องโทษเพื่อประกอบการทำแผน บังคับโทษจำคุกและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องโทษกลับไปยังภูมิลำเนาเดิมอีกครั้ง

1.5 ศาสนาของผู้ต้องโทษ ในเรือนจำไทยมีผู้ต้องโทษที่นับถือพุทธศาสนามากที่สุด รองลงมาคือ อิสลาม และลำดับที่ 3 คือ คริสตศาสนา การจำแนกทางความเชื่อศาสนา ทำให้เรือนจำแยกกลุ่มได้ง่าย และสามารถ ประยุกต์ใช้หลักธรรม และอนุศาสนาจารย์ของแต่ละศาสนา ที่ผู้ต้องโทษมีความเชื่อส่วนตัวเป็นพื้นฐาน เป็นจุดแข็ง ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงความคิด และทัศนคติ ของผู้ต้องโทษที่ได้ผลมาก เป็นไปภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 ถ้าสามารถเจาะข้อมูลเชิงลึกกรายบุคคลได้ว่าเคยมีกิจกรรมหรือมีความสามารถ ความ เกี่ยวข้องอะไรมาก่อนเกี่ยวกับศาสนานั้น ๆ ก็อาจเป็นข้อมูลที่จะโน้มน้าวจิตใจ เป็นแรงผลักดันหรือแรงจูงใจให้ปรับปรุง ตัวเองได้ง่ายยิ่งขึ้น

1.6 ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวผู้ต้องโทษก่อนเข้าสู่เรือนจำ ผู้ต้องโทษมีพื้นฐานการดำรงชีวิตที่มี ความต่างกันโดยนัยสำคัญของคน โสด สมรส การอยู่ร่วมกัน เป็นหม้าย หรือหย่าร้าง จำนวนบุตรธิดา ตลอดจนทั้ง การดำรงชีวิตที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา อยู่กับบิดาหรือมารดา ไม่อยู่กับบิดามารดา อาศัยอยู่กับญาติ หรืออยู่ กับสามีภรรยา ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่บอกว่าเขาควรจะได้รับ การวางแผนการแก้ไขและเตรียมความพร้อม ก่อนปล่อยอย่างไร คนในครอบครัวจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมีผลมาน้อยเพียงใด อีกประการคือข้อมูลของ ที่อยู่อาศัยของผู้ต้องโทษ เป็นสิ่งที่บอกฐานะของผู้ต้องโทษส่วนหนึ่ง เช่น มีบ้านและที่ดินอยู่อาศัยเป็นของตนเอง มี บ้านและที่ดินอยู่อาศัยเป็นของบิดามารดา อาศัยอยู่กับผู้อื่น เช่าบ้านและที่ดินอยู่อาศัย ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็น ปัจจัยสำคัญในการพิจารณาเพื่อพัฒนาผู้ต้องโทษ

1.7 อาชีพและรายได้ก่อนต้องรับโทษ จากข้อมูลผู้ต้องโทษสะท้อนให้เห็นว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคน ที่ยากจนและไม่มีอาชีพหลักในการดำรงชีวิต เพราะขาดโอกาสทางการศึกษาและโอกาสทางสังคม ตลอดทั้งโอกาส

ทางธุรกิจ ทุน เป็นข้อเท็จจริงหลักที่สำคัญ สำหรับผู้ต้องโทษยาเสพติดของไทย การสร้างอาชีพ รายได้ ให้ผู้ต้องขัง จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและต้องทำเป็นนโยบายหลัก ข้อมูลจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ จะมุ่งเน้น การฝึกอาชีพที่สร้างรายได้ได้จริงทั้งขณะอยู่ในเรือนจำและเมื่อพ้นโทษไปแล้ว ในระหว่างต้องโทษเรือนจำจะ ประสานงานกับภาคธุรกิจในการทำให้เกิดการจ้างงานผู้ต้องโทษ โดยผู้ต้องโทษได้รับเงินค่าจ้างแรงงานตาม กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ในประเทศญี่ปุ่นมีนิคมอุตสาหกรรมเรือนจำให้ผู้ต้องขังทำงาน ฝึกอาชีพจริง ทำให้ผู้ ต้องโทษมีบัญชีเงินฝากส่วนตัว เก็บเป็นกองทุนที่จะใช้ได้ภายหลังการพ้นโทษออกไปแล้ว และยังใช้จ่ายในเรื่อง ต่าง ๆ ในระหว่างต้องโทษได้ด้วย

1.8 อายุผู้ต้องโทษ จากข้อมูลสถิติอายุผู้ต้องโทษจำคุก ตัวเลขค่อนข้างกระจายตัว แต่ที่มีตัวเลข สูงเป็นอันดับที่ 1 คือ ผู้ที่มีอายุกว่า 60 ปีขึ้นไป ลำดับที่ 2 คือ อายุกว่า 30 ถึง 35 ปี กลุ่มที่น่าสนใจมาก ๆ คือ ผู้ที่ อายุกว่า 30 ถึง 35 ปี เพราะเป็นวัยทำงาน และมีโอกาสอยู่กับสังคมอีกยาวนาน การทำแผนในเรื่อง การศึกษา พัฒนาอาชีพ การสร้างรายได้ จึงเป็นสิ่งติดตัวผู้ต้องโทษในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในช่วงออกจากเรือนจำ ไปแล้วจะได้ประโยชน์ในความเป็นจริงมาก

1.9.ระยะเวลาการจำคุก โทษจำคุกมากที่สุดคืออัตราโทษ 2 ถึง 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.61 เพศ ชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิงมาก กำหนดระยะเวลาการจำคุกแยกตามเพศ จะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนด แผนบังคับโทษในการแก้ไขฟื้นฟู กำหนดมาตรการวิธีการ กิจกรรมต่าง ๆ ได้สอดคล้องกับเวลาที่ผู้ต้องโทษต้องรับ โทษจำคุก การจัดทำแผนแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในระยะเวลา 2 ถึง 5 ปี ให้กับผู้ต้องโทษ ในทาง วิชาการถือว่าเป็นช่วงเวลาที่สามารถทำหลักสูตร กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม ได้ระยะเวลาที่ดียิ่งได้ กระบวนการที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับโทษที่ยาวนานมาก ๆ ผู้ต้องโทษจะยังขาดแรงบันดาลใจในเพราะยังต้อง อยู่ในเรือนจำอีกยาวนาน

1.10 กระทำคามผิดซ้ำ จากข้อมูลพบว่าผู้กระทำความผิดครั้งแรกมีปริมาณมาก ซึ่งเป็นข้อมูลที่ ดีในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดครั้งแรก การจัดการแผนการแก้ไขฟื้นฟูบนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วน รอบด้าน ก็จะสามารถปรับเปลี่ยนความคิด ทักษะ และพฤติกรรมได้ง่าย และมีผลต่อการลดการกระทำความผิดซ้ำได้ กรณี ผู้ที่กระทำผิดซ้ำหลายครั้งจะแก้ไขยาก เพราะเป็นพวกที่อยู่ในลักษณะกระทำความผิดจนติดนิสัยแล้ว จากข้อมูลที่ที่ได้ผู้ต้องโทษยาเสพติดของประเทศไทย กรณีเสพ ครอบครองเพื่อเสพ ซื่อขายเพื่อเสพ ต้องทำการ รักษาทางการแพทย์ก่อน หลังจากนั้นทุกกลุ่มที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต้องร่วมกันระหว่าง ผู้ต้องโทษ เรืองจำ หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชน ชุมชน ครอบครัว ประชุมร่วมมือกันในการกำหนดแผนการแก้ไขและการ เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและภายหลังการปล่อยตัวกลับสู่สังคมแล้ว (Joan Petersilia, 2003)

หลักการสำคัญคือ ต้องยึดเอาผลที่จะได้จากการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของตัวผู้ต้องขังเป็นตัวตั้ง ตามหลัก “ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง” ภายใต้หลัก “ความสมัครใจในการร่วมมือกัน” เช่นเดียวกับที่ปรากฏใน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ และร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายการแก้ไขพัฒนา และเป้าหมาย อนาคตของผู้ต้องโทษเมื่อกลับสู่สังคม นอกจากการบำบัดรักษาการเสพติดแล้ว ต้องมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันใน การดำรงชีวิตใหม่คือ ต้องมี “ความรู้” และมี “อาชีพ” และสร้าง “รายได้” อย่างพอเพียงด้วยตนเองและต้องมื การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจ จึงต้องเติมเต็ม “ความรู้ในเรื่องของหลักธรรมคำสอน” ของศาสนา ความรู้ กฎหมาย และวิธียับยั้งชั่งใจที่จะไปกลับไปกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอีก

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรมและวางแผนการแก้ไขพฤติกรรมก่อนพ้นโทษและ สนับสนุนการกลับมาใช้ชีวิตใหม่อีกครั้งภายหลังการพ้นโทษ ภายใต้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 จาก การศึกษาข้อมูลผู้ต้องโทษยาเสพติดเพื่อการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว ชี้ให้เห็นว่าผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นกลุ่ม “การจำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่าย” ลำดับที่สองคือ กลุ่ม

เสพ จึงได้ข้อสรุปว่า ผู้ต้องโทษมีปัญหาในเรื่องของเศรษฐกิจเป็นหลักในการหารายได้ เนื่องจากขาดโอกาสหลายด้าน ได้แก่ ความรู้ การเรียนในระบบและนอกระบบ ความรู้ในการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงก้าวเข้าสู่การกระทำการค้ายาเสพติด ซึ่งผิดกฎหมายและถูกจับดำเนินคดี ในการแก้ไขและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวนั้น ส่วนของการกำหนดกิจกรรมจะต้องแก้ไขจากข้างในจิตใจในส่วนของ “ความคิด” ต้องปรับ “ทัศนคติ” และเพิ่มเติม “ความรู้” ทั้งใน “ทางโลก” และ “ทางหลักธรรม” ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม กิจกรรมจึงต้องส่งเสริมการมีอาชีพ ในบางรายอาจเข้าศึกษาต่อในระบบการศึกษาในระหว่างรับโทษด้วย และเพื่อให้การฝึกอาชีพ การมีอาชีพที่มีผลได้จริง ต้องมีการนำผู้ประกอบการเข้าไปร่วมพัฒนาผู้ต้องโทษด้วย กล่าวคือต้องเปิดโอกาสให้มีการฝึกอาชีพผู้ต้องขังจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญจริง ๆ จากภายนอก และต้องทำให้เกิดการจ้างแรงงานกันได้จริงในเรือนจำ มีการจ่ายค่าจ้างแรงงานกันจริง ๆ ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้ต้องโทษในระยะเวลานาน ๆ มี “บัญชีเงินฝาก” เป็นของตนเอง เพื่อใช้จ่ายค่าใช้จ่ายในระหว่างการติดคุกและเป็นทุนสำรองเมื่อออกจากเรือนจำ ไปเป็นทุนเริ่มต้นในการทำอาชีพด้วยตนเองต่อไปได้โดยไม่ต้องไปเสพยาหรือค้ายาเสพติดอีกต่อไป ข้อสำคัญคือแผนการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยต้องทำให้เกิดสิ่งที่ตรงกับผู้ต้องขังต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนผ่านทางความคิดก่อนพ้นโทษ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนแบบกระตือรือร้นในแบบที่ผู้เรียนต้องมีการทำงานการเรียนรู้ด้วย (Active Learning) จะช่วยสร้างสิ่งที่ผู้ต้องขังต้องเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนผ่านทางความคิดก่อนพ้นโทษได้ และเกิดผลติดตัวติดใจในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ความรู้ใหม่และความคิดใหม่ที่ดีกว่า ผู้ต้องขังต้องการความรู้ใหม่เพื่อเติมเต็มความรู้เดิม ๆ ที่มีอยู่ ในทุกๆ คนจึงจำเป็นต้องสร้างระบบการเรียนรู้ จากการศึกษาวิจัยยืนยันว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อผู้กระทำความผิดในการสร้างเสริมศักยภาพที่ดีขึ้นของสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้กับ “ผู้กระทำความผิด” ได้แก่

1.1 สติ (Mindfulness) เพราะ “สติ” เป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ (Knowledge) การพัฒนาทางความคิด ปัญญาและการสร้างสรรค์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่สำคัญมาก คนที่ไม่มีสติก็จะไม่รับรู้อะไรพัฒนาอะไรไม่ได้ และง่ายต่อการถูกรอบงำจากอารมณ์ต่าง ๆ ตามธรรมชาติ การมีสติสามารถทำให้คนแยกผิดชอบชั่วดีได้ถูกต้อง

1.2 ความรู้ (Knowledge) คือการได้รู้ในเรื่องใด ๆ ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปใช้ ความสามารถของสมองมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตอย่างไม่จำกัด ความรู้ที่มีจะนำไปส่งเสริมความคิด ระบบความคิด การตัดสินใจของคน ๆ นั้น มนุษย์มีความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจมาจากการจินตนาการ ได้เห็น ได้ยิน ฯลฯ ความระลึกได้ เมื่อเกิดความเข้าใจหรือความคิดรวบยอด ก็สามารถวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) ได้ ประเมินผล (Evaluation) ได้ อย่างชาญฉลาด

1.3 การพัฒนาทางความคิด (Cognitive) ตามธรรมชาติมนุษย์ต้องมีปฏิสัมพันธ์และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมจึงมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดการพัฒนาการของเขาวัวปัญญา จากการจัดและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เป็นกระบวนการต่าง ๆ ภายในความคิด สมอง การรับรู้ต่าง ๆ มีการปรับตัว จนเกิดโครงสร้างของสติปัญญา (Cognitive Structure) ตามธรรมชาติได้ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาเพิ่มเติมได้อย่างไม่มีกรอบจำกัด เมื่อความคิดเปลี่ยน พฤติกรรมก็เปลี่ยนไปตามกัน

1.4 การเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self Esteem) การที่บุคคลมีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า เรารู้สึกดีได้ เรารู้สึกดีได้เหมือนคนอื่นทั่วไป จะยังให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองที่มาจากความสามารถของตนเอง ความสำเร็จ หรือการได้โอกาสที่ดีในชีวิต การเห็นคุณค่าในตัวเองทำให้คนทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญของความเป็นคน ที่ช่วยเสริมสร้างสิ่งดีงามต่าง ๆ พฤติกรรม ในสังคม จะช่วยให้สามารถเผชิญต่ออุปสรรคต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ ก่อนการพ้นโทษจึงต้องทำให้ผู้ต้องโทษเห็นคุณค่าในตัวเอง

1.5 ความเชื่อมั่นในตัวเอง (Self Confidence) การสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองทำให้คนกล้าคิดกล้าตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงสามารถกระทำการในสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถปรับตัวกับสภาพสังคมได้อย่างมีหลักการและมีความสุข ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการดำรงชีวิต (Self Concept) การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การเรียน การทำงาน และในเรื่องต่าง ๆ

1.6 กำลังใจ (Inspire) เป็นการสร้างความหวังกำลังใจในมิติต่าง ๆ ของการดำรงชีวิตใหม่ เป็นสิ่งสำคัญต่อการช่วยส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันการทำชั่วทั้งมวล และความเข้มแข็งต่อการมีชีวิตที่ดีงาม กำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการดำรงชีวิตที่ดีต่อไป

2. ภูมิธรรมในการคิดและการตัดสินใจ ในการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนซึ่งหมายถึงผู้ต้องโทษเป็นสำคัญ ในการเติมเต็ม “หลักธรรม” เป็นพื้นฐานสำคัญในการคิดและการตัดสินใจก็สามารถทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการสร้าง “สติ สัมปชัญญะ สมาธิ และปัญญา” อันเป็นการปรับเปลี่ยน “ความคิดของคน” อย่างมีเหตุผลได้ดีที่สุดในมิติของ “ธรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วตามธรรมชาติฝังอยู่ในจิตใจมนุษย์ทุกคน เพียงแต่ต้องมีการสร้างกระบวนการให้เกิด “ความรู้ความเข้าใจ” ในเรื่องของ “หลักธรรม” ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในจิตใจของคนและหากมีการแนะนำชี้ทางสร้างการเรียนรู้จนสามารถปรับใช้ให้กลมกลืนสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตได้ก็จะได้ผลสำเร็จในการแก้ไขได้มาก

จุดเปลี่ยนของ “ผู้กระทำความผิด” ให้มีตัว “รู้” ใหม่ ความคิดในการดำเนินชีวิตที่ดีตามทำนองคลองธรรม ซึ่งต้องกระทำโดยอาศัย “หลักธรรม” ที่ถูกต้องและ “กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ” ถ้าบุคคลใดดำเนินการตามหลักธรรมและกระบวนการทางธรรมแล้วย่อมสามารถพัฒนาระดับ “จิตใจ” หรือ “ชุดความคิด” จากเดิมที่มี “อกุศล” ไปสู่จิตใจหรือชุดความคิดที่เป็น “กุศล” ได้หรือเปลี่ยน มีดเป็นสว่าง ขาวเป็นดำ หรือสีเทา ๆ เป็นขาวได้นั่นเอง อาจเป็นเพียงเพราะว่าผู้กระทำความผิดไม่เข้าใจ ไม่เข้าถึง “ธรรม” ทำให้ด้านความคิดจิตใจ (สติ ปัญญา) และพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของเขานั้นไม่พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องชอบธรรม หรือมีพฤติกรรมไปในทางที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม จึงต้องมีกระบวนการที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ใหม่กับผู้ต้องขังแต่ละคน การคิดและการตัดสินใจที่ดีก็ย่อมจะเกิดขึ้นได้กันเขาในระดับที่แยกผิดชอบชั่วดีได้อย่างถูกต้อง

3. การศึกษาพื้นฐานและการศึกษาสูงกว่าขั้นพื้นฐาน ในระบบการศึกษาพื้นฐานและในระดับที่สูงขึ้นไม่ว่าในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัยปัจจุบันนโยบายทางการศึกษาได้มุ่งเน้นไปในทิศทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Student Center) มานานแล้ว และได้มีการนำ “การจัดการศึกษาแบบเน้นผลการเรียนรู้” (Outcome Based Education) ของผู้เรียนซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผู้เรียนจะถูกระดมให้เกิดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น จากการทำงานด้วยตนเอง (Active Learning) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานในยุคปัจจุบันในเรื่องจำอาจหมายถึงการฝึกอาชีพต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นไปตามกรอบของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

4. ความมีอาชีพที่เป็นไปได้จริงเมื่อพ้นโทษ และทุนในการประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ ซึ่งต้องมาจากการทำงาน การสร้างงานให้เกิดขึ้นในเรือนจำ ในระหว่างต้องโทษเช่นเดียวกับที่ปรากฏในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ญี่ปุ่น และอังกฤษ และอีกหลายประเทศที่ได้ดำเนินการมานานแล้ว การทำแผนบังคับโทษจำคุก ผู้ต้องโทษแต่ละราย จึงต้องคำนึงถึง อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของผู้ต้องโทษแต่ละคนตามความเป็นจริงด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาพบองค์ความรู้ใหม่จากข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและข้อเท็จจริงของตัวผู้กระทำความผิด ตามหลักการและทฤษฎีของการลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล และใน “หลักผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลาง” (Prisoner Centered) ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Gold)

ได้ข้อค้นพบในการกำหนดแนวทางการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล ซึ่งมีตัวชี้วัดเป็นหลัก 6 ประการ ได้แก่

ภาพที่ 1 รูปแบบในการกำหนดแนวทางการแก้ไขและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง

จากรูปภาพทั้ง 6 รายการเพื่อกำหนดกิจกรรมใน การสร้างสติ ความรู้ การพัฒนาความคิด การเห็นคุณค่าในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง และมีกำลังใจ ประกอบกับ หลักธรรม การศึกษา อาชีพ เป็นตัวชี้วัดหลักหรือเป็นเข็มทิศแนวทางในการจัดทำ “แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล” เพื่อกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดผู้ต้องโทษทุกข้อ ที่เหมาะสมกับข้อเท็จจริงของประวัติภูมิหลังและการคิดถึงอนาคตภายหลังการพ้นโทษจำคุกของแต่ละคน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่เสพยาเสพติด ครอบครองเพื่อเสพ ซื้อมาเพื่อเสพ ซื้อมาขายยาเสพติด ตลอดทั้งผลิตยาเสพติดให้โทษ ก่อนเข้าสู่เรือนจำล้วนแล้วแต่เป็นคนที่ขาดสติและความรู้ในการแยกผิดชอบชั่วดีในการคิดและตัดสินใจ เสพติดยาเสพติดและต้องการเงินในทางที่มีขอบมิควรส่วนใหญ่เป็นคนยากจน เพราะขาดความรู้ หลักธรรมในการดำรงชีวิต โอกาสทางสังคม เงินทุน อาชีพที่ดี ครอบครัวที่ดี และเมื่อต้องโทษจำคุก บุคคลเหล่านี้ต้องการได้รับการซ่อมแซมหรือเติมเต็มในส่วนที่ขาดในชีวิตของเขา การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวจึงต้องพัฒนา จิตใจ ปัญญา กาย และพฤติกรรม ให้เป็นคนที่มีสติ ความรู้ มีอาชีพ ย่อมไม่กลับไปกระทำความผิดอีก ในการต้องโทษจำคุกจึงเป็นเวลาสำคัญในการแก้ไขข้อบกพร่องของชีวิตของแต่ละบุคคล การกำหนดแนวทางและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจึงต้องกระทำโดยคำนึงถึงผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางความเปลี่ยนแปลงในการทำ “แผนบังคับโทษเป็นรายบุคคล” เพื่อความเหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้แต่ละคนสามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้ โดยปราศจากการกระทำความผิดซ้ำและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยวิธีการและกระบวนการให้เกิดความรู้ใหม่และความคิดใหม่ที่ดีกว่าแทนความคิดเก่าที่ผิดพลาดไม่ถูกต้องมาก่อนนั้น ได้แก่ การสร้างสติ ความรู้ การพัฒนาความคิด การเห็นคุณค่าในตัวเอง ความเชื่อมั่นในตัวเอง มีกำลังใจ และมีภูมิธรรมในการคิดและการตัดสินใจ มีการศึกษาพื้นฐานและการศึกษาสูงกว่าชั้นพื้นฐานมากขึ้น มีอาชีพพึ่งพาตนเองได้ที่เป็นไปได้จริงเมื่อพ้นโทษ และหรือมีเงินทุนในการประกอบอาชีพด้วยตนเองได้ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีดังต่อไปนี้ 1) กระทรวงยุติธรรม ควรจัดให้มีนโยบายให้มีการจัดทำข้อมูลผู้กระทำความผิดในมิติของมหัพภาคและจุลภาค ที่มีความละเอียดและเที่ยงตรง ถูกต้อง เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์และทำแผนการบังคับโทษผู้ต้องโทษรายบุคคลเพื่อการแก้ไขและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 2) เป็นความสำคัญและจำเป็น

อย่างยิ่งที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในชั้น ตำรวจ อัยการ และศาล ต้องมีการจัดทำข้อมูลบุคคล ข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติเป็นอาชญาของผู้ต้องหา และจำเลย ตามลำดับ และส่งต่อให้เรือนจำ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์และทำการบังคับโทษเพื่อการแก้ไขและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ในการวิเคราะห์และทำการบังคับโทษเพื่อการแก้ไขและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยได้อย่างมีประสิทธิภาพต้องจัดให้เกิดการบูรณาการร่วมกัน โดยเฉพาะตัวผู้ต้องโทษเองต้องจัดให้สามารถเข้ามามีบทบาทและด้วยความสมัครใจในการร่วมมือกันกับทางเจ้าหน้าที่บังคับโทษในการวิเคราะห์และสร้างแผนฯ ร่วมกัน ตามหลัก “ผู้ต้องขังเป็นศูนย์กลางการเปลี่ยนแปลง” 4) ต้องมีการบูรณาการความร่วมมือของสหวิชาชีพ (Interdisciplinary) ในการทำแผนบังคับโทษเพื่อการแก้ไขและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวของ เจ้าพนักงานบังคับโทษ(เรือนจำ) ผู้ต้องโทษ ผู้ประกอบการ นักบวช แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ชุมชน ครอบครัว ฝ่ายปกครอง ฯลฯ 5) เมื่อพ้นโทษแล้วและภายในกำหนดระยะเวลาไม่กระทำความผิดซ้ำอีก เช่น 2 ปี นับแต่วันพ้นโทษ ให้มีการลบประวัติการติดคุกออกจากทะเบียนของงานบังคับโทษ 6) ควรจัดให้มีการสร้าง “ทุนภายหลังการปล่อย” โดยในแผนบังคับโทษต้องจัดให้ผู้ต้องขังสามารถทำงานแบบมีรายได้ตามกฎหมายแรงงาน และจัดทำบัญชีเงินฝาก สะสมเพื่อใช้เป็นทุนเมื่อพ้นโทษ จัดให้มีการแนะนำการทำแผนการเงินส่วนบุคคล และการทำแผนธุรกิจขนาดเล็ก ภายใต้หลักเศรษฐกิจพอเพียง 7) ควรมีกฎหมายและหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนเป็นเจ้าภาพ ดูแลช่วยเหลือผู้พ้นโทษภายหลังการปล่อยตัวกลับสู่สังคมแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- กอบกุล จันทวโร และคณะ. (2558). มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัยภายใต้โครงการกำลังใจในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. กระทรวงยุติธรรม.
- กอบกุล จันทวโร และคณะ. (2559). รายงานการศึกษาและข้อเสนอทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดเพื่อเป็นข้อเสนอในการประชุมสหประชาชาติสมัยพิเศษ UNGASS. ใน รายงานการวิจัยสำนักกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. กระทรวงยุติธรรม.
- คณิต ณ นคร. (2561). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ประมวลกฎหมายยาเสพติด. (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 11-80 (8 พฤศจิกายน 2564).
- อภิชาติ ดำรงสันติสุข. (2556). แผนบังคับโทษจำคุกรายบุคคล. ใน นิติศาสตร์มหาบัณฑิตย์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- Bernd-Dieter Meier. (2009). Strafrechtliche Sanktionen. 3 Auflage. Springer Berlin: Germany.
- Claus Roxin. (2014). Strafverfahrens-recht. 28 Auflage. C.H.BECK : München Germany.
- Günther Kaiser. (1984). Prison Systems & Correctional Law : Europe, The United States, and Japan A Comparative Analysis. Transnational Publishers: USA.
- Günther Kaiser. (2003). Strafvollzug. 5 Auflage. C.F.Müller: Heidelberg Germany.
- Joan Petersilia. (2003). When Prisoners Come Home. New York: Oxford, USA.
- Klaus Laubenthal. (2008). Strafvollzug. 5 Auflage. Springer: Würzburg: Gemany.
- Stephen Livingstone & Tim Owen. (1999). Prison Law. (2nd ed). New York: Oxford UK.
- UNAFEI. (2014). Criminal Justice in Japan. UNAFEI: Tokyo: Japan.